

PERIÒDICH VERMELL

:: SALUT PÚBLICA :: INTERESSOS POPULARS :: ARTS Y LLETRAS ::

DOS QUARTOS * LO NÚMERO * SUELTO * TRIMESTRE * EN * ESPANYA * VUYT * RALS * LO NÚMERO * SUELTO * DOS QUARTOS * UNIO * POSTAL * SETZE * RALS * TRIMESTRE * NÚMERO * SUELTO * DOS QUARTOS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ: Ronda de l' Universitat, 96. BARCELONA

LOS CO * LABORADORES * NO * SE * PAN * SOLIDARIS * MES * QUE * DE * LAS * AFIRMACIONS * EME * SAS * EN * LOS * ESCRITS * FIRMATS * PER * ELLS * SOLS * LA * REDACCIÓ * ES * RESPONSABLE * DE * LO * QUE * NO * VA * FIRMAT

BARTRINA

Un any compleix avuy de la mort del inolvidable Bartrina.

Un any de dol per tots aquells que de aprop lo tractavan; un any de dol per aquells que un sol cop hagen saborejat sas composicions literarias.

Bartrina indubtablement ha sigut un dels genis més observadors y profons que durant aquest sigle ha nascut á Catalunya. ¿Quin poeta espanyol pot posarse al costat d' Espronceda sino en Bartrina? Veus aquí un de sos mellors elogis.

¿A quina fracció ó partit figurava en Bartrina? Encara que liberal, libre pensador y eminentment demócrata de cor y per sos actes, cap, enterament cap fracció pot atribuírsel, y aquesta es altra de las qualitats distintivas d' ell, porque sa gegantina mirada veyia clarament la prosaica realitat, y aquesta l' apartava de tots, porque ell cercava ab la imaginació algo més gran, més elevat, humanitari y de justicia que las promesas sempre vanas dels programas polítichs. En Bartrina veyia be que las aspiracions de la Humanitat troban petits los límits de cap partit, y ell, cor noble, generós y sensible, tampoch hi cabia allí ahont no hi domina sino l' ambició personal més ó ménos disfressada.

LA TRAMONTANA, que sab distingir entre las famas improvisadas, las eminencias de cartró, que tant abundan, y lo verda-der mérit, sempre escás, se creu en lo deber de dedicar un modest tribut á la bona memoria de un dels més preclars fills de Reus, escriptor original, atreuit, elegant y correcte, que porta la convicció al ánimo del que llegeix sos escrits, al modest Bartrina, plorat de tots, porque no hi habia qui no simpatisés ab ell.

LA REDACCIÓ

EN LO PRIMER ANIVERSARI

DE LA MORT

DEL LIBRE PENSADOR Y EMINENT POETA

EN JOAQUIM M. BARTRINA

LA TRAMONTANA

DEDICA AQUEST MODEST RECORD Á SA BONA MEMORIA

LÓGICA ESTRAÑA

—Todo, todo en el mundo crece cuarenta metros por segundo!

Esto decia un loco á cierto sabio que visitaba un dia el manicomio; y al oír inferir tan rudo agravio al sentido comun, con vehemente celo digno de encomio, quiso pulverizar rápidamente la afirmacion absurda del demente.

Inútilmente, en vano buscó el modo; cortóle el paso esta verdad probada: —«A creer cuanto ve nuestra mirada, creciendo nuestros ojos, como todo, no crecería á nuestros ojos nada.»

Pensó que si el absurdo aconteciera, creciendo todo en proporcion debida, eternamente igual la razon fuera entre lo mensurable y la medida.

No encontró medio el sabio de combatir del loco el desvarío, y dijo al fin con balbuciente labio: —Por más que me es sensible tu afirmacion extravagante y vana, yo no puedo probar que es imposible... ¡Es limitada la razon humana! ¡Dios la hizo así!

—¡No hay Dios!

—¡Cállate, impío!

¿Podrás probarme acaso que Dios no existe?

—¿Y de que yo no pueda probarlo, no resulta el mismo caso de ántes? O quieres que á tu juicio ceda? Hay Dios. Corriente; concedido queda, pues no puedo probar que Dios no existe; pero te exijo, y la razon me asiste, y así en tu misma lógica me fundo, que has de admitir el hecho extraordinario de que todo en el mundo crece cuarenta metros por segundo, pues no puedes probarme lo contrario.

Joaquim M. BARTRINA

FARRO ELECTORAL⁽¹⁾

Espanya va tan malament, que tots los espanyols aspiran á ministros ab lo sant intent de portar la felicitat, quan ménos á casa seva.
—¡Quinas empentas per los districtes electorals aquestos dias!

Si 'ns estranyessim perque hi han candidats *oficials*, ó recomenats del govern, seriam uns ignocents, perque encara que aixó fa tornar roig de vergonya, com es costum... y la costum fa lley... ja ningú 'n fa cas.

La lley prevé que cap funcionari públich, exercint càrrech, no puga anar en candidatura.

Lo Gobernador de Girona se presenta per lo districte de Castelltersol.

Lo secretari del Govern civil de Barcelona es candidat per lo districte electoral de Torroella de Montgrí.

A propòsit d' eleccions.

A Reus seria de actualitat una caricatura que representés:

Lo districte, figurat per un arcalde de poblet entremitj de un llebrer y un bulldog. Aquest podria portar un collar dihent *Quitxo* y l'altre *Guell*.

Y si la cosa no fos pintada, LA TRAMONTANA aniria a Reus ab un carretó y un llas de agafar gossos.

Aquell setmanari dubtós que habia alardejat de comunalista y que poch á poquet ha cambiat tant de rumbo que ja no sembla ell mateix; aquell setmanari ridiculizador de l' Autonomia y l' Pacte, que no fou capás de discutir tals principis ab nosaltres, també *deurá* tenir representació en las Corts vinentas, perque 'l senyor P. K. ab ajuda oficial (cosa que 'ls suplico no ho diguin á ningú) se presenta candidat sense color polítich (?) per lo districte de Sabadell.
¡Turró! ¡Turró!

Per Sant Feliu de Llobregat se presenten quatre candidats. ¡Quatre pares de la patria!
Un d' ells es en Figueras y un altre l' húsar senyor Sedó.

Aquest últim, elegit avans gracias al apoyo dels demócratas, diuen que habia promés á 'n aquestos retirar-se quan ells presentessin una figura important del seu partit.

A pesar de habérseli recordat l' oferta l' altre dia en comissió... ell vol tornar á Madrid... perque deu trobarshi be.

¡Es qüestió d' anar á salvar la patria!!!.....

¡Pobre país!

A Vilajuiga y á Cantallops, pobles del lliberal Ampurdá, s' ha prohibit que 's balli per la festa major.

Algú ho atribueix á manejos electorals, y tot podria ser, perque á Vilajuiga no ballarian pas á cap plassa pública, sino en lo cassino.

Encara hi ha més: una comissió aná á trobar al subgobernador de Figueras sense resultat.

¡Y pensar que encara hi ha qui 's queixa per falta de llibertat!

¡Y pensar que 'ls ampurdanesos encara son partidaris de l' Autonomia y l' Pacte!

¡Heretjes!

(1) *Farro* son unas farinetas de pobre. Nosaltres recullirém en aquesta secció mostra del farro ab que 'ls aspirants á parés de la patria alimentan las esperansas del país.

Está en camí de realisació un tramvía á vapor que sortint de Flassá ó de Girona (no está encara resolt) anirá á parar dins lo port de Palamós. Ademés está projectada de molt temps una carretera de primer ordre de La Bisbal á Cassá de la Selva; un' altra, comensada y no acabada, fins á Calonje; un' altra que sortint de la expressada vila arribará á Torroella de Montgrí ab ramal fins á Pals. Bagur ja te empalmada sa carretera ab la real; y tocant á la de Figueras fins á Corsá, sols faltan los ponts de la major part de rius y rieras que travessa.
¡Es poca cosa!

Ara tots los aspirants á diputats per aquell districte deurán acabar tanta cosa empantanegada. Nosaltres los creyém molt capassos de prometehe mentres no sian elegits.

Fins se suposa que hi qui fa estudis pera foradar las Gabarras y regalar als ampurdanesos un canal navegable desde la platja de Sant Antoni fins á las islas Médas ó Cap de Creus...

¡Tira peixet!

Per lo districte de La Bisbal se presenten lo senyor Camps, molt amant de la política madrilenya, y un tal senyor Sala que navega en ayguas dels partits lliberals.

Sembla que 's retira lo candidat possibilista perque 'ls electors diuen que no sab anar á peu, y á caball cau ab molta facilitat.

¡Bona l' hem feta, Geroni!

Quatre candidats se presenten pe 'l districte de Tremp.

Dos d' ells son D. Rafel Cabezas y D. Joan Sol y Ortega. Lo primer á la trassa ha treballat molt lo districte, perque l' altra dia 'l senyor Sol va anarhi y 's desfeu ab un de aquells discursarros seus, davant d' una nombrosa concurrencia que entussiasmada cridá diferents voltas: «¡Viva D. Rafel Cabessas! ¡¡¡Viva!!!»

Es que prengueren per altre al senyor Sol.

¡Aixó sí que es la lluna!

LA CANSÓ DEL MISERABLE

Nascut en mitj de lluytas,
miserias y afanys
desde ma edat primera
sols veig per contemplar.
Sent nin ja vaig coneixe
lo qu' era tenir fam,
y als que 'l menjá 'ls sobrava
mirava jo irritat.

—¿Perqué dret no haig de tindre
com ells al benestar?
¿Han fet ells algun mérit?
¿He fet jo cap maldat?
¿Perqué á n' ells re 'ls falta
y 'm falta á mí fins pá?
me deya jo ab veu fosca
y 'ls punys ben apretats,
puig mon instint clar veyá
allí una iniquitat.

Nascut en mitj de un poble
que viu sols del treball,
com ell, tota la vida
la passo treballant.
Traballa que traballa
y més treballarás,
sense que may ne vegi
de mon treball lo guany.
En cambi ne veig d' altres
que sense treballar
ne gastan y derrotan
enormes capitals.

—¿Y es just, á mí 'm pregunto,
que may ne tingui un ral
lo qui traballa, y 'n sobrin

á qui no ha fet res may?—
Y ma rahó 'm contesta:
—Es una iniquitat.

Fill d' una terra 'hont nía
l' amor á la igualtat,
jo vull que 'l dret á viure
per tots ne siga igual.
No vull que 'ls drets ne sigan
de uns quants privilegiats
y que 'ls debers ne pesin
com jou á ne 'ls restants.
Dret y deber deu esser
pera tothom igual.
Lo dret á viure, implica
deber de treballar;
jo vull que tothom pugui
juhir de son treball;
que qui enriqueix als altres
no 's móriga de fam.
Jo vull, en breus paraulas,
completa llibertat,
y aquesta no pot viure
hont igualtat no hi ha.

Mentres aixó no sía
viurá la iniquitat.

UN GANXET

Al veure que tants treballadors se posan en vaga hi ha qui diu:

—La *huelga* está de moda.

Los libre cambistas pensan: Mira, aixó son resultats dels proteccionistas.

Los proteccionistas: Manejos dels libre cambistas.

LA TRAMONTANA al sentir tals disbarats: ¡Calleu, canallas! los obrers sols se cuidan de portar un bocí de pa á la familia; de manera que la huelga per l' obrer no es una moda, sino una necessitat; la moda en tot cas consistirá en la poca consideració dels amos, moda que no passa may de moda.

La huelga que més crida avuy l' atenció dels que se interessan per las qüestions socials, mil vegadas més importants que las polítichas, es la dels conductors de tramvías.

A propòsit d' ella vaig recullir la següent conversa:

Un senyor panxut.—Be, ¿y qué volen aquets pipilis? ¿Vuyt horas de treball y dos duros diaris de jornal? ¿Jo fos govern!

Un obrer que 'l sentia.—¡Vosté fos pobre y treballés nit y dia sense fer festa casi may, no tenint un trist quart d' hora per dinar com los conductors de tramvía, parlaria ab un xich més de cuidado!

Lo senyor.—Mira quin defensor tenen, un que porta brusa.

L' obrer.—Guanyada treballant deu horas al dia, que no pot dirho vosté aixís.

Diu *El Ampurdanés*, que l' arcalde de Vilafrant prohibí á un capellá protestant que batejés en lo riu Manol á una criatureta, cerimonia que anava á tenir lloch en una arbreda qual propietari consentia tal celebració.

Y pregunta lo mateix periódich:

Si á las voreras del Jordan s' haguessen estilat aquestos arcaldes, ¿cóm se las hauria compostas sant Joan pera batejar á Jesús?

La resposta es senzilla: no s' haguera instituit lo sacrament del batisme, y ab aixó la cristiandat s' estolviaria 'ls quartos que costa y la iglesia 'ls tindria de ménos.

A Florejachs (Lleyda) hi havia un fulano que s'alabava molt de curar de gracia y ab lo qual feya forrolla.

Vetaquí que fa pochs dias lo cridan per curar la pota de una mula.

Ell acudeix, y en santa compungió s'agenolla detrás de la bestia, se senya, diu algunas oracions, y 's posa á senyarli la pota malalta, que era una del derrera.

L'animaló, ja fos que 's sentís pessigollas en lo mal, ó be per inspiració divina, aixeca las potas del detrás, envía un saludo al cel, y las ferraduras fan un petó á la boca del curandero, que me 'l deixa sense dents ni caixals y ab una cara que si hi passen una tovallola surt una Verónica més ben dibuixada que la que 's va imprimir dinou sigles enrera ab la cara de Deu.

Me sembla que arribarém al 15 de agost, dia de la festa major de la Bisbal, y una població tan important com aquesta, continuarà ab los fanals d'oli, que s'encenan quan no fa lluna, y ab las aceras tan gastadas que semblan lo dentat de la sogra.

Ja cal que l'ajuntament bisbalench tinga preparat un botiquin, y posi una nota al programa de las festas, advertint als forasters que si 's trenca la crisma la primera cura será de franch.

Senyors del municipi de La Bisbal: si presumeixen de amants del progrés, fassin com los de Blanes y no tingan á una població important del Ampurdá com un altar de ánimas.

Per Verdú s'esplica á cau de orella que un reverent prengué testament de una malalta, en plé desvari, y s'afegeix que hi hagueren cofis y mofis.

Contan que, com la malalta no tenia fills, tornava 'l dot á son pare, morint sense testament.

Y en la confessió sembla que la malalta esplicá alguna coseta que atanyía al nové manament, y tan acertat estigué 'l pare confessor en assumpto tan delicat, que d'aixó s'ha acabat la pau en un matrimoni.

Los secrets del confessorari no 'ls revelan los capellans.

Lo jove pianista senyor Pellicer, ventatjosa-ment conegut per los concurrent al café de la Perla y 'l del Comers, acaba de publicar una polka pera piano titulada *La Papallona*, que proba una vegada més las disposicions de compositor que posseix lo nomenat pianista.

Agrahim al amich D. Arturo Vinardell lo envió de sa magnífica oda *A la patria con motivo del 2.º centenario de Calderon de la Barca*, llegida en la vetllada literaria celebrada á Girona lo 25 de maig, que acredita á son autor com un de nostres bons poetas.

Los nostres pagesos estan d'enhoramala. Com si no fos suficient la plaga dels cobradores de contribucions y demés, ara la sequedat está preparantlos hi un hivern que no tindrà res de semblansa ab lo que passarán los futurs diputats que anirán á Madrid á arreglar l'Espanya.

Lo setmanari de Olot *El Olotense*, ab motiu de la sequedat, aconsella pregar á Deu, ja que la ciencia fins ara no hi ha trobat remey.

Ja 'ns agrada una mica veure confiar en Deu després y sols després de la Ciencia.

Y vegin quinas cosas succeixen. Lo mateix

periódich dona compte de haberse fet, FA MOLTS DIAS, pregarias á Olot y pobles vehint trayent varias imatjes, sense que per ara haje plogut.

De manera que Deu no ha pogut més que la Ciencia.

SERMÓ

DE UN RECTOR DE POBLET ALS SEUS FELIGRESOS

Fillets meus: aixís m'agrada; que afanyosos acudiu per la prédica sagrada que lo bé y lo mal vos diu. Me plau que dongau l'exemple als vostres fills ignocents, fentlos venir aquí al temple... fentlos aprofitá 'l temps... qu' es l'únich que s'aprofita lo temps que 's passa resant, fent penitencia á l'ermita per memoria de algun sant. Així es com l'ánima 's salva, aixís s'alcança 'l perdó... sent tots bons com una malva y fent limosna al rectó; no llegiu may los diaris que no portan bona fama, sent dels més estrafalaris un que 's diu LA TRAMONTANA; los que 'l fan y 'ls seus lectors tots, tots están condemnats, tots son uns grans pecadors, tots han de morir cremats. Avuy tenim tempestat y tots ajuntats ab mí, demaném á Deu pietat perque 'ns la tregui d'aquí. ¡Ah, donchs ab ells no es aixís! com que tots son del dimoni, sols pensan ab divertís encara que nevi ó troni. Pero 'ls cels ja 'ls persegueixen en sas propias diversions, dant á tots lo que mereixen per sa falta de oracions. Y perque esteu convensuts un exemple os posaré qu'estich que 'us deixaré muts d'espant y tindréu més fe. L'altre dia 's va cremar tot un teatro plé de gent... eix cástich Deu los doná fentlos vius sofrir l'infern.

Aneu, fillets, y viviu ab quietut, y sant temor de Deu, y dant al rector limosnas per lo que 'us diu.

Joseph FERRÁN y ROSSELL

Se ha intentat destruir ab pólvora y petróleo la estátua d'en Thiers á Saint-Germain (Laye) trobantse un paper que deya:

«Comité revolucionari.—Volém destruir tota autoritat, y comensém per destruir lo que ha sigut autoritat.»

Entreteniments dels nihilistas. Per no perdre la costum, fan á fora d'horas exercicis y simulacros ab las estátuas de már-mol...

L'Ajuntament de Marsella s'ha negat á cedir terreno per aixecar una estátua á n'en Thiers, dihent que no vol honrar al ametrallador del poble de Paris l'any 1870.

Ara de poch, mentres la célebre comedianta Sarah Bernard feya furor en los Estats Units, un capellá predicava en una iglesia de Nova-York de una manera brusca é inconvenient contra d'ella.

La primera cómica de la nostra época ab tota la frescura del mon l'hi escrigué:

«Pare capellá:

»Tinguémnos un xich més de consideració entre gent del mateix ofici.

»SARAH BERNARD.»

EPÍGRAMAS

Un periódich de noticias aquest anunci portava: «Una viuda joveneta que n'ha tingut la desgracia de morirseli un noyet, desitja criarne un altre.» Va llegirlo mossen Tófol y ab santa fe va esclamarne: —¡Lo desitj es natural! ijo miraré de complaurel!

Empaytant al gos ab sanya per alguna malifeta, s'entrebanca ab la forqueta en Ramon, y 's fa una banyeta. Hi corra al punt sa muller; s'entera de lo passat y veyentlo assenyalat me l'hi clava:—¡T' está bé!

—Jo y vosté 'ns hi arribarém... —Sempre 'l burro va al devant. —Per 'xó no te d'enfadarme... Vosté y jo... miris, ja hi va.

Rosendo ARÚS y ARDERIU

XARADA

Lo meu primera segona no te hu quatre: ¡desgraciad! está molt enamorat de una total qu' es bufona, pro segona ell sapigués de la mateixa manera que ho sé jo, lo trapassera y quatre quatre qu' ella es, estich cert que desseguida l'hi fugia l'ilusió y tota la estimació que té per la Margarida. Y faig aquí punt final pera no cansarte més, anyadint que la tres es una nota musical.

TORTAMOLLA

SOLUCIONS

Á LAS CABORIAS DEL NÚMERO PASSAT

XARADA : Dó-si-la

CORRESPONDENCIA

S. Martí. Una cosa es l'epigrama y un'altra la immoralitat. || Escapat de Guixols. Falta la solució de la xarada. Lo demés flueja, pero envihi. || H. H. Poden portar la pedra quan los hi vinga bé. || Escolá repenedit. Gracias || Victor Ferrer. Aquesta setmana no va prou bé. || Blay Blanch. La falla coixeja. Alguns epigramas anirán. Ja li arribará 'l torn. || Fam, Pobresa, Cayo y Compañia (Sabadell). Son massa fáciles. || Ruch Nafret. Un y altre anirán. || A. Farigola. Está bé. Respecte á l'altra ja pot estar segur que no obrarem de lleuger. || J. V. (Cornellá). Ja 'l servirém. || Atsiam. (Tarragona). Proximament nos ben ocuparém. || J. T. y P. T. Es mal verificat. || S. Piers. (Vilanova). Mil gracias per la oferta, que avuy no podem aceptar. Si algun dia venim per Vilanova, no 'ns olvidarém de vosté. || Dos amants de la veritat. L'excés de material fa que aplasem lo de vostés. || B. O. (Intrépit). No 's precipiti; ja 'ns ocuparém d'aquest assumpto. L'article de vosté es violent. Nos altres que habitem sota canó veyém ab serenitat las batussas y tenim per segur que intervenir avuy en la qüestió es engraxar al enemich comú. || Areuger. La primera no fila. L'altra, corregideta aniria (pero n'hi ha tantes qu' esperan torn y no son tan llargas! || F. Coll. Anirá escursada la «Cansó del Tururut»

LA TRAMONTANA

—Si 'l Sr. Fiscal m' ho permet, vaig á pintarlos quatre cosas de nostra societat.

—Es nevoda y ve á desocupar un encárrech... del Sr. rector. ¿Saben?

—Criada ab lo temor de Deu y protegida pe 'l rector, troba un bon partit: un vell rich que te un nevot jove...

—Deixa diners al 50 per 100. Es un brétol... Pero, aixó sí, un bon católich.

—La naturalesa ha donat lo perfum á las rosas, als gossos la cúa y als empleats la galvana.

—¿Doblega la espinada y no treballa?... Deu voler ser diputat.

—Reverent prebere, recomenat per la seva moralitat...

—¡¡La Tramontana!! ¡¡¡La Tramontana!!!... —¡A quin temps hem arribat!... No 's veuhen sino periódichs lliberals per tot arreu...